

FACTSHEET WEIDEVOGEL- EN PREDATIEBEHEER

Versie april 2025

Introductie

Weidevogels zijn iconische bewoners van de Nederlandse graslanden. Helaas staan hun populaties onder druk door o.a. verlies van leefgebied en biodiversiteit. Met de grutto als boegbeeld is men al vele jaren bezig met de bescherming van de weidevogels, maar ondanks deze inspanningen nemen de aantallen nog altijd af. Predatoren, zoals vossen, krijgen de schuld van het falen van de huidige aanpak. Vossen en zwarte kraaien kunnen in een provincie het hele jaar vrij bejaagbaar zijn, en met regelmaat worden ook vergunningen afgegeven voor nachtelijk afschot. In Friesland en Groningen is de volgende predator al aan de beurt, daar zijn ook steenmarters bejaagbaar met ontheffing. Zorgt afschot van predatoren voor het gewenste effect? Wat is er nodig om op diervriendelijke wijze het tij te keren voor de weidevogels?

Soorten

In Nederland leven vele vogelsoorten die afhankelijk zijn van het boerenland. Deze zogenoemde 'boerenlandvogels' zijn onder te verdelen in drie subgroepen: akkervogels, erf- en struweelvogels en weidevogels. De weidevogels leven in open grasland en hebben met elkaar gemeen dat zij grondbroeders zijn. Hoewel er geen officieel vastgestelde indeling is, en sommige vogels onder meerdere categorieën passen, worden de volgende vogels vaak bedoeld met weidevogels: de steltlopers grutto, kempfaan, Kievit, scholekster, tureluur, watersnip en wulp, de eenden kuifeend, slobbeend en zomertaling, en de zangvogels gele kwikstaart, graspieper en veldleeuwerik. De primaire weidevogels zijn de grutto, Kievit, scholekster en tureluur (Kleyheeg et al., 2020).

Wet- en regelgeving

Omgevingswet en EU-wetgeving

Nederland is verplicht de weidevogels te beschermen vanuit Europese en nationale wet- en regelgeving. De Omgevingswet is voor dieren in het wild de belangrijkste wet, waarbij veel bevoegdheden voor

natuur- en soortenbescherming gedecentraliseerd zijn naar de provincies. De Europese Vogel- en Habitatsrichtlijn zijn grotendeels opgenomen in de Omgevingswet.

In juli 2024 heeft Nederland een aanmaningsbrief ontvangen van de Europese Commissie voor het onvoldoende naleven van de verplichtingen uit de Vogelrichtlijn. Nederland zou zich onvoldoende inspannen voor weide- en akkervogels (Adams et al., 2019; Vogelbescherming, z.d. a).

Onder de Wet natuurbescherming stonden vossen en zwarte kraaien op de zogeheten landelijke vrijstellingslijst. Dit instrument is vervallen, en vervangen door (landelijk) aangewezen 'vergunningvrije gevallen'. Met de overgang naar de Omgevingswet en de aanstaande stelselwijziging Jacht en Faunabeheer, alsmede naar aanleiding van (soms tegenstrijdige) rechterlijke uitspraken, is het momenteel afhankelijk van de precieze situatie of er in een provincie (nog) vossen kunnen worden bejaagd. Naast vossen en zwarte kraaien, worden in provincie Groningen en Friesland steenmarters bejaagd ten behoeve van weidevogelbeheer, en worden in provincie Friesland nog altijd zwervkatten bejaagd.

Verordening inzake natuurherstel

In 2024 is de verordening inzake natuurherstel aangenomen door de Europese Unie, in lijn met de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030. In 2030 moet ten minste 20 procent van de land- en zeegebieden hersteld zijn, in 2050 moet alle aangetaste ecosystemen volledig hersteld zijn. Nederland dient binnen 2 jaar een plan aan te leveren voor de uitvoering van deze verordening. De verordening bevat een artikel gericht op het herstel van landbouwecosystemen. Er moeten voor o.a. 24 weide- en akkervogelsoorten herstelmaatregelen getroffen worden die zorgen voor een toename van de populaties (Vogelbescherming, z.d. b; Europese Raad, 2024; Europese Raad, 2025).

Aanvalsplan Grutto

In 2020 werd het Aanvalsplan Grutto aangeboden aan de Tweede Kamer, een initiatief voor het redden van de grutto en andere weidevogels. Het plan is opgesteld

**DIEREN
BESCHERMING**

door de initiatiefnemers met input van provincies, natuur-, milieu- en boerenorganisaties en diverse experts. Er zijn 35 kansgebieden benoemd van voldoende schaal die geschikt zijn voor weidevogelbeheer. Het plan richt zich op vier speerpunten: kansgebieden creëren, waterpeil verhogen, aangepast agrarisch beheer en predatorenbeheer, en omvat ook een verdienmodel voor boeren. Het plan is omarmd door de overheid en zeven provincies, echter is het ontwikkelen van de benodigde beleidsinstrumenten en verdienmodellen een moeizaam proces (Winsemius&Crone, 2020; Grutto Aanvalsplan, 2024).

ANLb subsidieregeling

Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is een subsidieprogramma dat sinds 2016 boeren en terreineigenaren ondersteunt bij het beheer. Het richt zich op het creëren en behouden van leefgebieden voor soorten die van internationaal belang zijn, met een collectieve, gebiedsgerichte aanpak. Het ANLb speelt een cruciale rol in het beschermen en bevorderen van weidevogels. Door het aanbieden van beheerpakketten, zoals het ontwikkelen van kruidenrijk grasland en het aanleggen van plasdrasgebieden, wordt een geschikt leefgebied gecreëerd. De subsidie kan worden aangevraagd bij de provincie door agrarische collectieven. De subsidie wordt deels gefinancierd vanuit Europa, wat voorwaarden met zich meebrengt. Ook de provincies stellen eigen voorwaarden op (BIJ12, z.d.).

Problematiek

De aantallen weidevogels nemen al decennia af en sinds 2016 staan een aantal soorten op de rode lijst. Nederland is internationaal gezien een belangrijk land voor weidevogels. Van de Noordwest-Europese gruttopopulatie broedt zo'n 80% in ons land, en ook van de andere soorten broedt een groot deel op ons boerenland. De trends van de weidevogelpopulaties hebben ook een belangrijke signaalfunctie voor de algehele gesteldheid van de biodiversiteit op het boerenland, want ook met planten, insecten en vele andere diersoorten gaat het niet goed. De balans in het ecosysteem is kwijt en de basiskwaliteit van de natuur is niet op orde (Kleyheeg, 2025; Vogelbescherming, 2017).

Halverwege de 20e eeuw floreerden de meeste weidevogelsoorten in Nederland. De manier van landbouw toen (het begin van de intensivering) vormde het meest ideale landschap voor de boerenlandvogels. Er was een groot areaal, goed ingericht grasland om in te broeden, veel voedsel beschikbaar, nog weinig verstoring van mensen en recreanten, en predatoren hadden minder kans vanwege de ruigte van het landschap in combinatie met jacht. In de tweede helft van de 20e eeuw zijn de weidevogels afgenomen, door de volgende oorzaken:

- Afname van landbouwareaal door verstedelijking
- Meer verstoring door bevolkingsgroei
- Intensivering van het landgebruik
 - Meer drooglegging (zorgt dat wormen dieper in de grond zitten, dus minder beschikbaar voedsel en betere toegang tot een gebied voor grondpredatoren)
 - Gebruik kunstmest en pesticiden (zorgen o.a. voor afname biodiversiteit, minder insecten en dus minder voedsel en doorvergiftiging via insecten)
 - Schaalvergroting en ruilverkaveling (zorgen voor minder geschikt leefgebied)
 - Eentoniger landschap en verlies biodiversiteit (zorgen voor minder insecten en dus minder voedsel en minder beschutting)
 - Vervroegde maaidatum (zorgt voor kapotte eieren en dode kuikens door maaimachines en dit zorgt voor minder beschutting)
- Klimaatverandering
 - Verstoring ecosysteem en afname biodiversiteit (zorgen voor minder insecten en dus minder voedsel en minder beschutting)
 - Verdroging (zorgt dat wormen dieper in de grond zitten, dus minder beschikbaar voedsel)
 - Vervroegde vegetatiegroei door warmere winters (zorgt voor te dichte vegetatie voor kuikens om in te kunnen foerageren)
 - Mogelijke verschuiving overwinteringsgebied (kan zorgen voor minder/meer weidevogels in Nederland)
 - Vraagt vervroeging van de broedperiode van weidevogels, maar grutto's hebben hun broedperiode tot nog toe niet vervroegd. Dit i.v.m. vervroeging voorjaar, vegetatiegroei en voedselaanbod.

Al deze oorzaken zorgen voor minder geschikte broedplekken, minder voedsel en meer predatie, waardoor er minder eieren uitkomen en minder jongen groot worden. Het is een complexe samenloop van omstandigheden, die niet met een simpele oplossing te verhelpen is (Kentie et al, 2018; Kleyheeg, 2025; Sovon, 2024a, Sovon, 2024b, Sovon, 2024c).

Vanuit de Vogelrichtlijn wordt opgelegd dat de populaties weidevogels en hun leefomgeving hersteld moeten worden tot de soorten terug zijn gebracht naar een gunstige staat van instandhouding. Dit is voor Strategisch Plan Natura 2000 door Sovon Vogelonderzoek Nederland in bouwstenen vertaald, waarin per vogelsoort een minimaal streefaantal is vastgelegd voor 2050. Voor grutto's wordt er gestreefd naar een populatie van 15.000 exemplaren, momenteel zijn dit er 7.100. Voor Kievieten is het streven een populatie van 230.000 exemplaren, momenteel zijn dit er 183.000. Voor scholeksters wordt gestreefd naar een populatie van 260.000 exemplaren, dit zijn er nu 130.000. En voor tuurduiven is het streven 23.000 exemplaren, dit zijn er nu 20.000. Of deze doelen in 2050 haalbaar zijn, is voornamelijk afhankelijk van of het huidige leefgebied weer geschikt wordt gemaakt voor weidevogels. Voor het agrarische gebied zijn de belangrijkste punten om dit te halen het verhogen van het waterpeil en het extensiveren van de landbouw. Het agrarisch gebied is in de afgelopen jaren afgenomen. Een verdere afname voorkomen, is een uitdaging met de andere maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, de energietransitie en doelen voor groenblauwe dooradering (Sovon, 2024a, Sovon, 2024b, Sovon, 2024c, Sovon, 2024d).

In 2021 maakte de Algemene Rekenkamer inzichtelijk dat er in de 20 voorafgaande jaren miljoenen gemeenschapsgeld werd uitgegeven aan de bescherming van weidevogels, maar dat het niet heeft geleid tot vooruitgang van de soorten en de achteruitgang gestaag is doorgedaan. Uit het onderzoek kwam o.a. naar voren dat er door boeren vaak gekozen wordt voor de minder effectieve oplossingen (zoals legselbeheer), en er in een groot deel (85%) van de kansrijke weidevogelgebieden nog helemaal geen gesubsidieerde maatregelen worden genomen (Algemene Rekenkamer, 2021).

Predatie

Predatie is onderdeel van de natuur. Bij weidevogels is de predatiedruk op nesten in de afgelopen decennia toegenomen, predatiedruk op kuikens is moeilijker te onderzoeken. De toename van predatie komt o.a. door:

- Toename van predatoren, zoals buizerds, vossen en zwarte kraaien.
- Inrichting van het landschap, zoals minder variatie wat zorgt voor minder dekking, rechtlijnige structuren, betere toegang door bijvoorbeeld drooglegging.
- Timing en schaal van het maaien, wat zorgt voor verstoring en minder dekking.
- Minder alternatieve prooien, door het verstoorde ecosysteem door intensivering van de landbouw.
- Slechtere conditie van de kuikens door te weinig voedsel.
- Hoge concentratie van kuikens in te kleine gebieden, dit trekt predatoren aan.

Helaas zijn de weidevogelpopulaties dusdanig klein geworden dat het verlies van eieren en kuikens door predatie de soorten verder onder druk zet. Vossen en zwarte kraaien worden al lange tijd intensief bejaagd omwille van de bescherming van weidevogels, maar dit heeft tot nog toe niet geleid tot een toename van de weidevogelpopulaties. Van vossen is bekend dat zij bij veel vrijgekomen territorium extra jongen krijgen, waardoor het probleem nog groter wordt. In Friesland worden sinds 2017 ook steenmarters gedood en dit is de enige provincie waar katten in het buitengebied doodgeschoten mogen worden. Het effect van het wegnemen van een predator is complex, en biedt geen garantie voor een vermindering van de totale predatie. In Duitsland is er een goed ingericht weidevogelgebied bij de Dümmer See waar veel onderzoek wordt gedaan naar weidevogelbeheer en waar bijna alle predatoren zijn geëlimineerd. Hier ziet men dat het verwijderen van een predator tijdelijk voor meer kuikens zorgt, maar niet blijvend. Dit komt omdat andere potentiële predatoren het territorium over nemen of aangetrokken raken tot het gebied. Dit effect wordt vaker gezien en daar is nog weinig onderzoek naar gedaan in relatie tot weidevogelpredatie (Kleyheeg, 2025; Theunissen et al., 2020; Van der Velde et al., 2025).

Standpunt van de Dierenbescherming

De Dierenbescherming betreurt de achteruitgang van weidevogels en de afname van de biodiversiteit op het boerenland. We pleiten voor een duurzame natuurinclusieve landschapsinrichting, waaronder een natuurinclusieve landbouw en kwantitatief en kwalitatief passende aaneengesloten natuurgebieden ter bescherming, herstel en behoud van in het wild levende dieren, hun welzijn en hun overleving/bestaansrecht.

De Dierenbescherming hanteert voor schadebestrijding en populatiebeheer het 'Nee, tenzij'-principe. Dit houdt in dat het doden van dieren alleen als laatste middel wordt geaccepteerd als er aantoonbaar sprake is van aantasting van wettelijke belangen en nadat aantoonbaar de escalatieladder, waaronder preventieve- en alternatieve niet-dodende maatregelen, is toegepast, maar niet effectief is gebleken. We zijn tevens tegen het vrij mogen jagen van dieren (waaronder landelijke of provinciale vrijstellingen). We vinden dat iedere provincie in haar beleid het afwegingskader van Sovon of de Vogelbescherming moet verankeren, en zich op de eerste plaats moet richten op het optimaal inrichten van aangewezen weidevogelkerngebieden, en daarnaast moet inzetten op preventieve, niet-dodende maatregelen tegen predatie. Het wegnemen van alle predatoren is niet alleen dieronvriendelijk, maar ook onnatuurlijk (immers hebben ze een functie) en onhaalbaar.

Aanpak van de problematiek volgens de Dierenbescherming

Meer geschikt leefgebied

Er moet meer geschikt leefgebied komen voor weidevogels. Dit kan door het aanwijzen van meer

Natura2000-gebieden, waar stevig wordt ingezet op natuurherstel. De kennis voor de inrichting per landschapstype en wat de verschillende vogelsoorten nodig hebben en wat predatoren juist niet nodig hebben, is in grote mate aanwezig bij onderzoekers en uitvoerders van het weidevogelbeheer. Voor de herinrichting en het onderhouden van gebieden is geld nodig. De overheid moet gemeenschapsgeld hiervoor reserveren en slim inzetten, dus voor wetenschappelijk bewezen, effectieve oplossingen die op voldoende grote schaal worden uitgevoerd.

In deze gebieden dienen de weidevogels zo min mogelijk verstoord te worden. Denk hierbij aan uitgesteld maaien, het afsluiten van fiets- en wandelpaden en een tijdelijk verbod op waterrecreatie. Ook het inzetten van drones voor monitoring, tellingen en onderzoek zorgt voor minder verstoring. Ook dient er voldoende voedsel aanwezig te zijn voor zowel volwassen vogels als kuikens. Dit realiseer je o.a. door verhoging van het waterpeil, kruidenrijk grasland, uitgesteld maaien of beweiding, natuurlijke bemesting en een verbod op het gebruik van pesticiden (Winsemius&Crone, 2020; Vogel, e.a. 2024; Vogelbescherming, 2024; Hoekstra&Jansma, 2021).

Natuurinclusieve landbouw die loont

Boeren staan onder hoge druk om te produceren en worden weinig beloond voor weidevogelbeheer. Weidevogels zijn gebaat bij extensieve landbouw, maar om deze systeemverandering te realiseren moeten boeren ondersteund worden met kennis en (financiële) middelen. Via het ANLb wordt sinds 2016 geprobeerd om grotere en beter beheerde weidevogelgebieden te realiseren. Uit analyses blijkt dat gebieden met een hoog aandeel aan zwaar beheer positieve trends laten zien voor weidevogels. Maar landelijk gezien zijn de negatieve trends sinds de invoering van het ANLb nog niet significant veranderd. Dit komt omdat er nog maar weinig gebieden voldoen aan de benodigde percentages zwaar beheer, wat op dit moment slechts 2,51% van de Nederlandse landbouwgrond beslaat. Voor stabiele populaties weidevogels is er in een gebied gemiddeld minimaal 41% zwaar beheer nodig, en voor grutto's zelfs 49%. De overheid (Rijk en provincie) zullen moeten inzetten op het opschalen naar zwaar beheer en dit aantrekkelijker moeten maken voor boeren en collectieven (Silva-Monteiro, 2023; Visser&Kleyheeg, 2025).

**DIEREN
BESCHERMING**

Preventieve maatregelen voor het weren van predatoren

Door het gebied anders in te richten, kun je het weidevogelgebied zo onaantrekkelijk mogelijk maken voor predatoren. Denk hierbij aan het openhouden van het landschap, door bomen, bosschages en hoog riet te verwijderen, en ook door het waterpeil te verhogen of sloten te verbreden, zodat het gebied minder toegankelijk wordt. Ook is het belangrijk dat er rondom het weidevogelgebied voldoende alternatieve prooien zijn, en ook in te zetten op gezonde ecosystemen buiten de weidevogelkerngebieden.

Het doden van alle predatoren is onwenselijk en onmogelijk. Daarom is het belangrijk te kijken naar alternatieven voor afschot. Het uitrasteren van een weidevogelkerngebied met een vossenwerend raster is effectiever gebleken tegen predatie dan afschot van vossen. Vermoedelijk omdat het territorium niet wordt overgenomen door een andere grondpredator. Het is wel belangrijk dat het afgerasterde gebied niet te klein (dan gaan de kuikens zelf het gebied uit om eten te zoeken) of te groot is (dan wordt er weer meer predatie gezien door andere soorten). Er is enige weerstand bij beheerders om rasters te plaatsen, omdat het tijd, geld en onderhoud vergt. Er wordt geëxperimenteerd met rasters om ze verder te ontwikkelen, zoals drijvende rasters waarbij je niet hoeft te maaien of hoeft in te grijpen als het waterpeil wijzigt. Het verder ontwikkelen van de rasters en het stimuleren van gebruik middels subsidies of hulp bij het werven en opleiden van vrijwilligers kan wellicht helpen om dit een beter toepasbare maatregel te maken (Theunissen et al., 2020; Verhoeven et al, 2022; Vogelbescherming, 2022; Radersma, 2023; Hattema&Hoenders, 2020).

Wat kunt u doen?

Burger

- Koop boerenproducten met een label waarbij eisen worden gesteld aan biodiversiteit en weidevogelbeheer.
- Wandel, fiets en vaar niet door weidevogelgebieden in het broedseizoen.
- Zet je in als vrijwilliger bij een lokale weidevogelwerkgroep, een overzicht vind je [hier](#).
- Stem tijdens de verkiezingen op een partij die in het verkiezingsprogramma pleit voor natuurherstel en meer inzet op preventieve, niet-

dodende maatregelen voor overlastgevende dieren.

- Word lid/donateur van de Dierenbescherming en steun daarmee onze acties en werkzaamheden.

Agrariër

- Sluit je aan bij een agrarisch collectief en maak gebruik van de steun van het ANLb, om samen te werken aan een voldoende groot, goed ingericht weidevogelgebied.
- Werk volgens de principes van natuurinclusieve landbouw en neem deel aan een weidevogelvriendelijk keurmerk.

Overheid

- Neem het afwegingskader afschot van de Vogelbescherming of de beslisboom van Sovon op in beleid en geef geen ontheffingen af voor afschot van predatoren als niet aan alle randvoorwaarden zijn voldaan én er geen goed onderbouwd faunabeheerplan is.
- Zorg voor strikte bescherming van de leefgebieden, wijs weidevogelkerngebieden aan als Natura2000-gebieden.
- Zorg voor voldoende financiële middelen voor het optimaal inrichten van weidevogelgebieden en ga hier voortvarend mee aan de slag.
- Ondersteun via het ANLb boeren bij weidevogelbeheer met een eerlijke beloning en stel scherpe regels voor effectief gebruik van deze middelen.
- Zorg voor subsidie voor het treffen van preventieve maatregelen, zoals het plaatsen en onderhouden van een vossenraster, het aanschaffen van een pomp of het werven en opleiden van vrijwilligers.
- Faciliteer onderzoek naar weidevogels, preventieve maatregelen, innovatieve oplossingen en het verbeteren van het ecosysteem.

Handig naslagwerk

- <https://www.sovon.nl/onderzoek/onderzoeksthe-mas/boerenlandvogels>
- <https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/w-at-wij-doen/onze-boerenlandvogels>
- <https://www.boerenlandvogelsnederland.nl/>
- <https://www.bij12.nl/kennisbank/>
- Annemiek Adams, Rienk-Jan Bijlsma, Gerdien Bos, Sandra Clerkx, John Janssen, André van Kleunen, Wilmar Remmelts, Nils van Rooijen, Joop Schaminée, Anne Schmidt, Chris van Swaay & Sander Wijnhoven (2019). Vogel- en Habitatsrichtlijn rapportage 2019. WOT Natuur & Milieu.
- Algemene Rekenkamer (2021). Waar is de grutto? Aanpak bescherming weidevogels werkt niet. Den Haag.
- BIJ12 (z.d.). Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/snl/inhoud/regeling-en-verordening/agrarisch-natuurbeheer-anlb/>
- Europese Raad (2024, 25 november). Natuurherstel. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/nature-restoration/>
- Europese Raad (2025, 12 maart). Biodiversiteit. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/biodiversity/#2030>
- Grutto Aanvalsplan (2024, april). Nieuwsbrief Aanvalsplan Grutto. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://gruttoaanvalsplan.nl/wp-content/uploads/2024/04/Nieuwsbrief-Aanvalsplan-Grutto-2024.pdf>
- Hattema, B. & Hoenders, J. (2020, 26 februari). Dankzij het zendertje van vos Aone kan de grutto beter worden beschermd. EenVandaag. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/dankzij-het-zendertje-van-vos-aone-kan-de-grutto-beter-worden-beschermd/>
- Hoekstra, N.J. & Jansma, A.P. (2021). Beweiding en weidevogelbeheer – Bevindingen en aanbevelingen vanuit het project Vogels en Voorspoed Fryslân. Louis Blok Instituut, Bunnik.
- Kentie R., T. Coulson, J.C.E.W. Hooijmeijer, R.A. Howison, A.H.J. Loonstra, M.A. Verhoeven, C. Both, T. Piersma (2018). Warming springs and habitat alteration interact to impact timing of breeding and population dynamics in migratory bird. *Global Change Biology*, 24 (11), p5292-5303.
- Kleyheeg E. (2025, 6 februari). Presentatie Weidevogels in Nederland – achtergrond en onderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Geraadpleegd op 17-4-2025. <https://www.youtube.com/watch?v=JS-VDickOn4&list=PLj0WWwRI8x790wXJqZHozIJUn8kUOzSdz&index=1>
- Kleyheeg E., Vogelzang T., van der Zee I. & van Beek M. (2020). Boerenlandvogelbalans 2020. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen / LandschappenNL, De Bilt.
- Krijgsveld KL, B Klaassen & J van der Winden (2022). Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Radersma, S. (2023, 19 april). Drijvend vossenraaster onder stroom moet broedende grutto's tegen zwemmende vossen beschermen. RTV Noord. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/1014632/drijvend-vossenraaster-onder-stroom-moet-broedende-gruttos-tegen-zwemmende-vossen-beschermen>
- Silva-Monteiro, M. (2023). A cross-continental analysis of the habitat requirements for stable Black-tailed Godwit (*Limosa l. limosa*) populations in Europe. [internal PhD, WU, Wageningen University]. Wageningen University.
- Sovon (2024, oktober) a. Bouwsteen A156 Grutto niet-broedvogel. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Sovon (2024, oktober) b. Bouwsteen A142 Kievit niet-broedvogel. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Sovon (2024, oktober) c. Bouwsteen A162 Tureluur niet-broedvogel. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Sovon (2024, oktober) d. Bouwsteen A130 Scholekster niet-broedvogel. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

- Teunissen W., Kampichler C., Majoor F., Roodbergen M. & Kleyheeg E. (2020). Predatieproblematiek bij weidevogels. Sovon-rapport 2020/41. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Van der Velde, E., Fokkema, R., Lagendijk, G., Stessens, M., Zijlstra, N., Piersma, T., & Hooijmeijer, J. (2025). Grutto-Landschap-Project: Jaarrapport 2024. University of Groningen.
- Verhoeven, M., Loonstra, J., Pringle, T., Kaspersma, W., Whiffin, M., McBride, A. D., Sjoerdsma, P., Roodhart, C., Burgess, M. D., Piersma, T., & Smart, J. (2022). Do ditch-side electric fences improve the breeding productivity of ground-nesting waders? Ecological Solutions and Evidence, 3(2), Article e12143.
- Visser, T. & Kleyheeg, E. (2025). Ecologische evaluatie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Wageningen, Wageningen Environmental Research, rapport 3156. 124 blz.
- Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. (2024). Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vogelbescherming (z.d. a). De Omgevingswet. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/juridische-bescherming/wet-en-regelgeving/wet-natuurbescherming>
- Vogelbescherming (z.d. b). EU natuurwetgeving. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/juridische-bescherming/wet-en-regelgeving/eu-vogelrichtlijn-en-habitatrichtlijn>
- Vogelbescherming (2017, 30 november). Nieuwe Rode Lijst: 44% van onze broedvogels in de problemen. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/nieuwe-rode-lijst-44-van-onze-broedvogels-in-de-problemen#:~:text=Weidevogels%20zoals%20onze%20nationale%20vogel,wereldpopulatie%20in%20ons%20land%20broedt.>
- Vogelbescherming (2022, 24 mei). Elektrisch hek voor de bescherming van steltlopers? Geraadpleegd op 16-4-2025. [/elektrisch-hek-voor-de-bescherming-van-steltlopers](https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/elektrisch-hek-voor-de-bescherming-van-steltlopers)
- Vogelbescherming (2024, 10 april). Nieuw rapport toont aan: overheid faalt bij beschermen boerenlandvogels. Geraadpleegd op 16-4-2025. <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/sovon-publiceert-nieuw-rapport-over-belangrijke-vogelgebieden>
- Winsemius, P. & Crone, F. (2020). Aanvalsplan Grutto.

